

DYNAMIC THRESHOLDS

Een gebied tussen stad en wijk:
't Zand Tilburg en NS station Universiteit

Je verhouden tot jezelf, de omgeving en tot anderen: een architecturaal ecosysteem

'Dynamic thresholds' is een project dat een nieuw domein in de architectuur betreedt. Het toont verschillende enfilades van stedelijke en architecturale elementen die aanpasbaar en personaliseerbaar zijn door een individu of collectief. Er wordt niet gesproken over openbare, private of parochiale ruimtes, maar eerder over het tijdelijk innemen van een plek aan de hand van behoeftes. Het project omarmt robuuste casco's als een maatpak voor collectiviteit en individualiteit.

“HET MAATSCHAPPELIJK BELANG”

Aandachtspunt 1: Vereenzaming

Eenzaamheid is een groeiend probleem, dat ongelijk verdeeld is onder de bevolking. Afkomst, opleiding en leeftijd spelen daarbij een rol. **Mensen aan de rand van de samenleving hebben minder kansen en vaker /meer last van deze problematiek.** Door de opwaardering van de stad zien mensen hun omgeving in hoog tempo veranderen.

Aandachtspunt 2: Monotoon straatbeeld

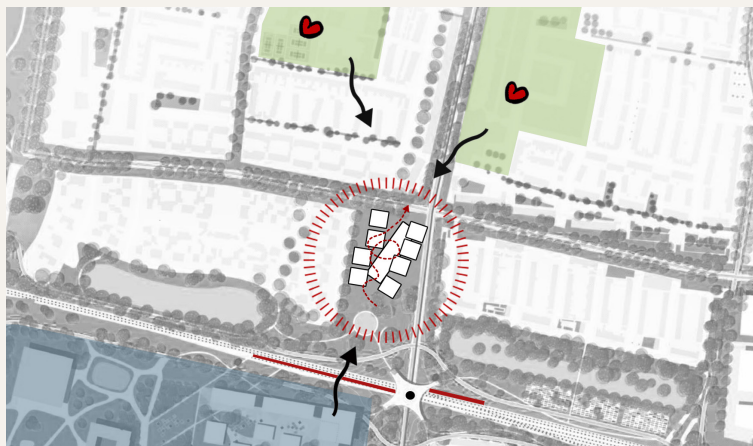
Het probleem zit vooral in de tekortkoming van de ruimtelijke setting in het faciliteren van variatie en het weergeven van het 'tevoorschijn komen of verhullen'. **Hebben bewoners genoeg vrijheid en tools om hun woonomgeving te optimaliseren naar gelang hun behoeftes?**

Aandachtspunt 3: Verdichting

Als verdichting kwalitatief wil zijn, dan moeten sublimatie en overlap eerder de verleidingsstrategie vormen dan aggregatie van steeds kleiner wordende wooneenheden. De samenleving vraagt in toenemende mate om anders te leven. **Verdichting biedt kansen om anders samen te wonen in nieuwe woontypologieën.** Met name de groep mensen aan de rand van de samenleving kan hiervan profiteren.

Interventie: 't Zand Tilburg, een typische naoorlogse wijk in Nederland.

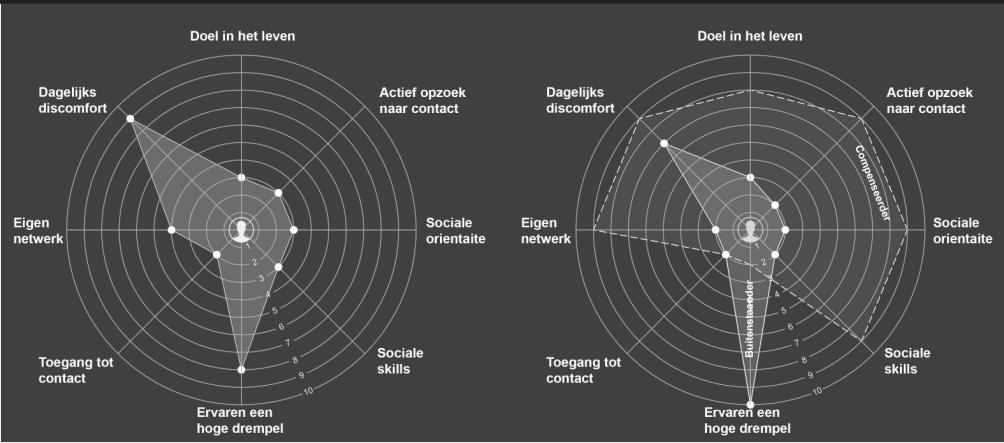

Projectlocatie: Meerkoldreef Tilburg, onbenut tussengebiet.

“Architectuur moet bijdragen aan het rusteloos verkennen – het ontwikkelen van de intuïtie van zowel individuen als collectieven – bij het organiseren van hun rituelen, routines, reizen, ruimtelijke prestaties en sociale contacten. Het ervaren van andere mensen en hun dagelijkse routine en het stimuleren van het 'onverwachte' is essentieel voor onze woonkwaliteit”

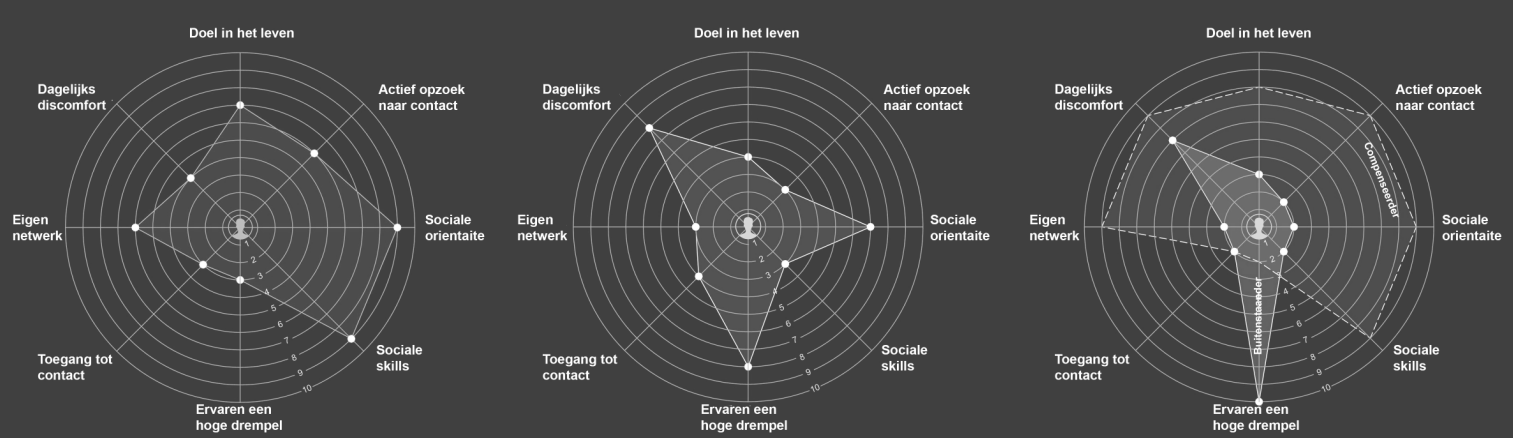
“EENZAAMHEID ALS GEMEENSCHAPPELIJK GOED”

Dit diagram is gebaseerd op onderzoek van Machielse en Adriaans (2020). Het beschrijft de verschillende ervaringen met betrekking tot eenzaamheid bij ouderen. Deze theorie kan omgezet worden in generieke eenzaamheidsgedragprofielen, door de theorie van Neef (1986) over basisbehoeftes hier aan toe te voegen. **Dit levert vijf ontwerpkaarten op aan de hand van visuele, functionele, persoonlijke en sociale behoeftes voor het reguleren van sociale contacten.** Een nieuwe manier van mensen samenbrengen die elkaar vinden in hun behoeftes, kwaliteiten en tekortkomingen: **indirecte participatie**. Deze uitkomsten leveren de ontwerpprincipes op voor het ontwerp.

De hoopvollen en overlevers
Hebben nóg hoop dat alles ooit goed zal komen. Daarnaast missen ze een doel in het leven.

De compenseerders
Compenseren het gebrek aan relaties door zich bezig te houden met functionele activiteiten.

De actieven en geborgenen
Voelen zich het meest comfortabel in een actief sociaal leven. Men mist echter het intieme contact.

De achterblijvers en afhankelijken
Missen de emotionele steun en de vertrouwde basis van een hechte relatie.

De buitenstaanders
Voelen zich op hun best buiten de samenleving. Nabijheid van mogelijk contact is belangrijk.

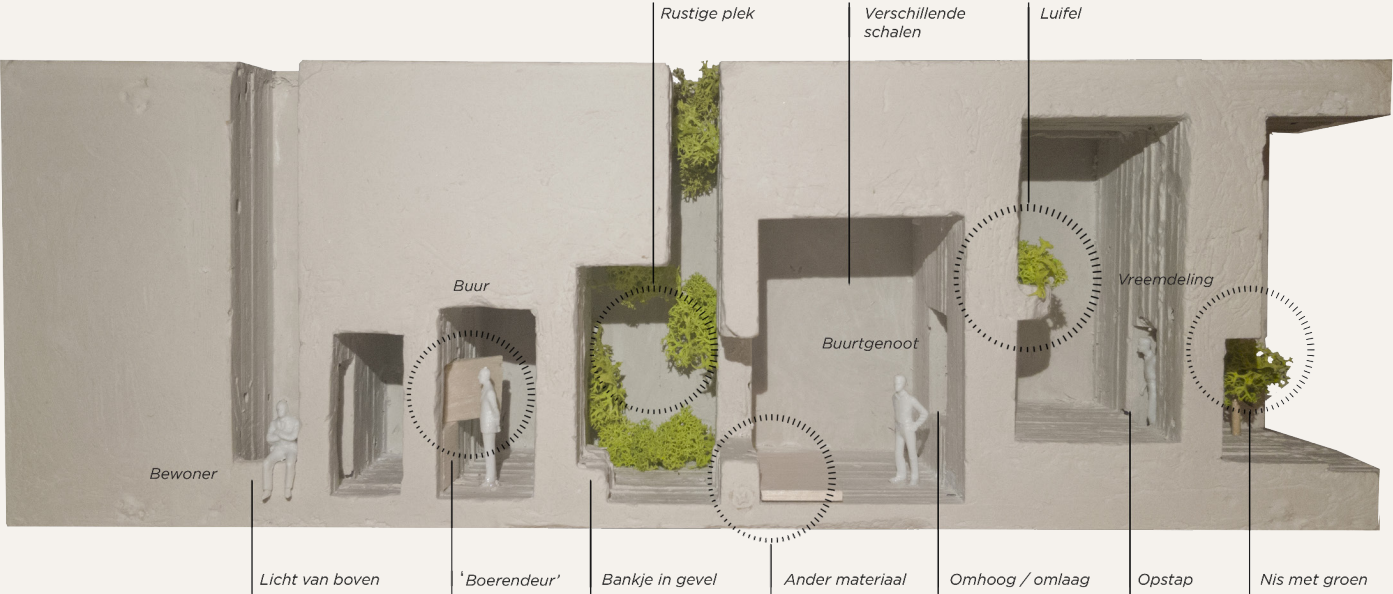
Ariaans, J. & Machielse, A. (2020). Interventieprofielen voor de aanpak van eenzaamheid. <https://Eenzaamheid.Info/><https://www.coalitieerbijrotterdam.nl/wp-content/uploads/2020/03/CER-boekje-2020.pdf>

Max-Neef, M., Elizalde, A., & Hopenhayn, M. (1989, January 1). Human scale development: An option for the future. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/285755287_Human_scale_development_An_option_for_the_future

“WAAROM EEN GEVEL ONTWERPEN VAN 40 CM DIK EN NIET VAN 200 CM?”

Het model hieronder is een weergave van het concept. De functionele transitie wordt vertaald naar een transitie met gebruikswaarde en woonkwaliteit. Aanpassingsvermogen en imperfectie van een ruimte zijn essentieel. **Het model toont overgangen en tussenruimtes die werken als membranen. In de tussenruimtes ontmoeten we mensen die we kennen, ‘bekende vreemdelingen’ en onbekenden die we een keer tegenkomen en nooit meer terugzien.** Samen met de eenzaamheidsgedragsprofielen resulteerde dit in vijf micro-leefculturen die allemaal op een eigen manier omgaan met bewonersbehoeftes, burens, de buurtgenoot en de vreemdeling.

Het roept gedrag op gerelateerd aan ‘de ander’ en de omgeving op visueel, functioneel, persoonlijk en sociaal niveau. Architectuur bepaalt niet, maar faciliteert leefculturen. Gebruikte ontwerpelementen zoals beweegbare gepersonaliseerde gevels, relatie tussen binnen en buiten, de poreuze tussenruimte, het delen van ruimtes, het verdichten, toe-eigenen en de zichtbaarheid van leefpatronen **stimuleren verantwoordelijkheidsgevoel, eigenaarschap, saamhorigheid, betrokkenheid, gezamenlijke activiteiten en verminderen eenzaamheid.**

“HET VERSPREIDEN EN VERDICHTEN VAN FUNCTIES MET DE STEEG ALS VLOEIGEBIED”

Op dit moment is de locatie niet verbonden met de wijk 't Zand of de stedelijke structuren. De aansluiting van de wijk en het stedelijk weefsel laat te wensen over. De spoorzone fungeert als een grens tussen stad, buurt en bewoner. **De nieuwe wijkuitbreiding zou een brug kunnen slaan tussen de wijk, het treinstation en stedelijke functies zoals de universiteit.** Het voorgestelde masterplan werkt als een maximaal verdicht woonorganisme waarbij de ruimtelijke setting gedurende de dag constant kan veranderen (4x4m, gridsysteem). De compacte woningen scharen zich rondom collectieve tussenruimtes en vormen variërend van vier tot acht woningen een cluster. **Er is gekozen voor laagbouw om zoveel mogelijk contact te houden met het straatniveau.** De micro-leefculturen zijn zo gepositioneerd dat ook aan de randen,

	Verbinder van mensen
	Te openen gevel
	Openheid, stadswoning, loft
	Wonen dicht bij de straat / levendigheid
	Gedeeld tussengebied, keuken, leefruimte, werkplek en opslag
	Plek voor interactie met het cluster, familie, vrienden en vreemdelingen

De actieven en geborgenen

Micro-woonmilleu 2: Wonen in een toren met in het midden een sociale laag. Op maaiveldniveau heeft de natuur vrij spel. Fungeert als waterbergingsgebied.

	Veilige haven
	Mensen zien, vanaf een afstand
	Delen van dagelijkse patronen, met elkaar rekening houden
	Totale afzondering, via de achterdeur
	Gedeelde patio, keuken, leefruimte opslag en brievenbus
	De kans om in contact te komen met vreemdelingen

De hoopvollen en overlevers

Micro-woonmilleu 4: Wonen in een cluster van 6 voor gelijkgestemden met in het midden een grote ruimte voor hobby's, samen eten en te ontspannen.

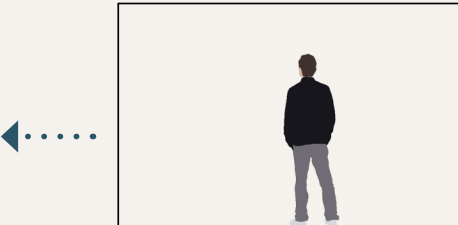
	Relatie met buitenwereld / natuur
	Geen voordeur
	Aanpasbare sociale relaties
	Wonen dicht bij de straat / levendigheid
	Gedeelde tuin, flexibele ruimte, opslag en brievenbus
	Persoonlijk en actief contact met buren, met elkaar rekening houden

De achterblijvers en afhankelijken

nieuwe relaties kunnen ontstaan. Enerzijds door de verkaveling, gedeelde ruimtes en maximale verdichting, maar ook door het ontwerpen voor de vreemdeling en lokaal ondernemerschap. Samen vormt dit een verbindend wijkensemble gepositioneerd in een tussengebied aan de rand van de wijk 't Zand en stedelijke structuren in Tilburg. **Het plan is gebaseerd op Franse dorpen, de Medina in Fez, de Beluiken uit België en de Mews uit Londen.** Hieronder zijn de vijf ontwerpkaarten en de bijbehorende vijf micro-leefculturen te zien:

Micro-woonmilleu 1: Wonen in een intense toe-eigenbare steeg met een gedeeld dakterras, huiskamer en opslag.

	Relatie met buitenwereld / natuur
	Uitzicht, compact en de hoogte in
	Onzichtbaar, kleine openingen
	Alleen noodzakelijke verbindingen
	Vluchtig contact
	De kans om in contact te komen met vreemdelingen, nabijheid

De buitenstaanders

Micro-woonmilleu 3: Een begijnhofstructuur van 8 woningen met collectieve functies zoals een keuken, moestuin en huiskamer.

	Plek voor hobby's en vrienden
	Gedeelde voordeur
	Totale afzondering
	Ontzichtbaar zijn
	Gedeelde flexibele ruimte, keuken, opslag en brievenbus
	Persoonlijke en actief contact met het cluster, met elkaar rekening houden

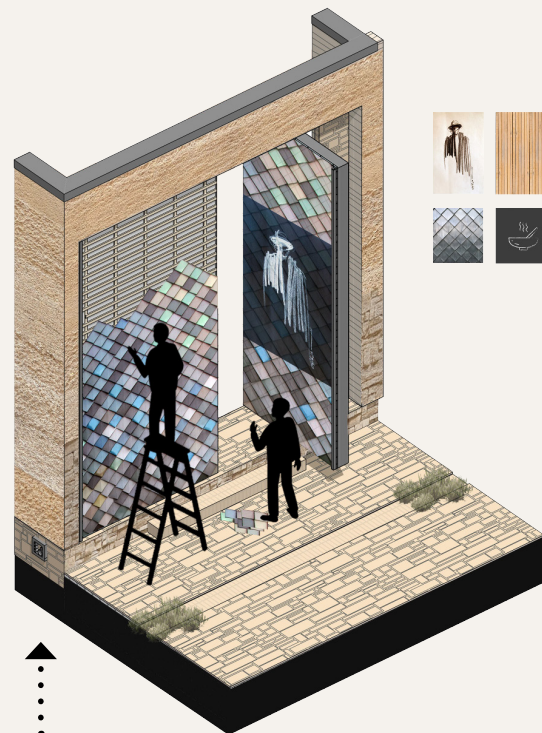
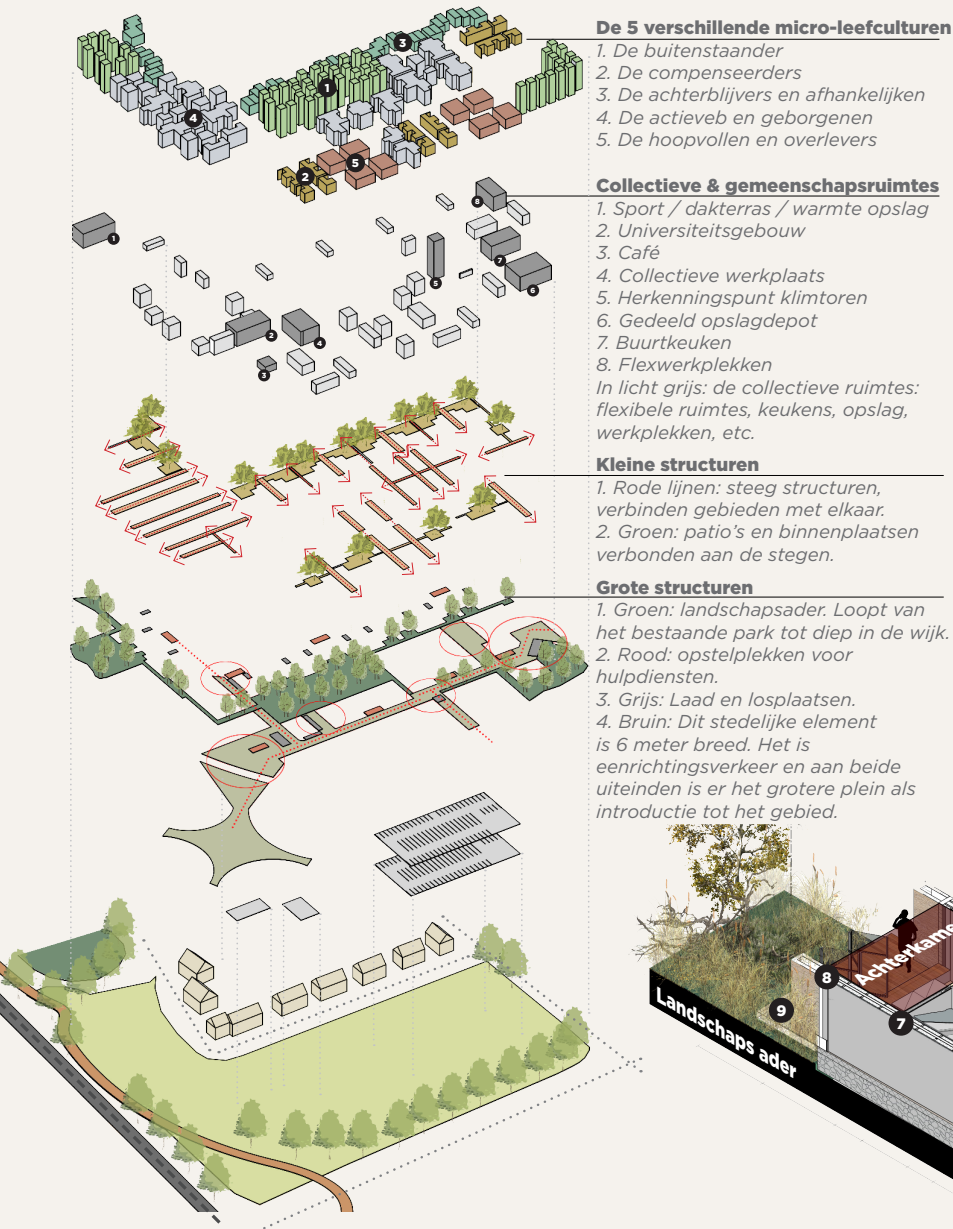
De compenseerders

Micro-woonmilleu 5: Wonen in een intiem cluster van 4 met een gedeelde binnenplaats. De binnenplaats kan volledig geopend worden richting de straat.

“PERSONALISEREN VAN PLEK EN EIGENDOM”

Alle typologieën hebben een andere samenstelling en aanpasbaarheid met betrekking tot de behoeftes en relaties die passen bij de gedragsprofielen. Wel moet benadrukt worden dat het niet gaat om het huisvesten van eenzame mensen. Door hier te wonen, worden de behoeftes optimaal gevoed waardoor eenzaamheid voorkomen kan worden. **Het gaat om het in balans brengen van contact met andere mensen en de omgeving. De bewoner en niet de architectuur bepaalt het gebruik.** De woningen bestaan slechts uit enkele materialen. Het robuuste kader kan gezien worden als low-tec terwijl de adaptieve elementen high-tec zijn. De bewoners claimen de steeg door planten, tafels, stoelen en andere persoonlijke elementen in of aan de voorgevel te stallen en genereren zo een eigen plekje. Dit gebeurt aan de hand van een tijdelijke behoefte. **De meeste woontypologieën hebben geen voordeur. Deze zijn vervangen door overgangselementen: harde grenzen zijn weggenomen.** Verweven in de straatstructuur zitten ruimtes voor pop-ups, startups, werkplaatsen, exposities, hobby's, etc. Dit verbindt de vreemdeling, buurtbewoner en de bewoner met elkaar en dit levert een levendige mix op. Hieronder is een schematische weergave te zien van het stedenbouwkundig plan:

De gevel kan een expressie worden van de persoonlijkheid van een individu of collectief. In dit geval kan één kant van de taatsdeur (die gevel hoog is) ontworpen worden door de bewoner (bij andere typologieën, kunnen dit óók luiken en schuifdeuren zijn). De andere zijde bestaat uit houten delen. De bewoner bepaalt hierdoor zelf of hij zich 'bloot geeft' of 'verbergt'. Het architecturale strakke kader laat dit toe (zie hierboven).

Alle woningen zijn tweeledig ontworpen. Aan de achterkant vindt men gelijkgestemde met hetzelfde leefritme, fungerend als een cluster met ruimtes die gedeeld worden. Terwijl aan de voorkant de vreemdeling en andere woontypologieën aanwezig zijn. De bewoners kiezen zodoende zelf welke oriëntatie de woning krijgt en waar de behoefte / balans ligt. De schematische weergave hieronder hoort bij de woning van de achterblijvers / afhankelijken. 1. Flexibele wand, 2. collectieve binnenplaats / groen, 3. dubbele opstap, 4. privacy luik, 5. glazen vouwwand, 6. schuifdeur, 7. schuifdeur, 8. glazen vouwwand en 9. privé vlinder.

“Dynamic thresholds geeft een sociale glans aan de stadia tussen stad, straat, steeg, gevel en voordeur.”

Er ontstaat een poreuze structuur met tussenruimtes, die werken als membranen of uitwisselgebieden tussen publieke en private ruimtes. De betrokkenheid, 'het om elkaar geven' en de levendigheid zullen werken als een magneet voor 'anderen' en zullen ontmoetingsplekken creëren. Dit project geeft het belang van architectuur en stedenbouw aan. Vaak wordt 'het object' belangrijker gevonden dan 'het onderwerp', waarvoor we ontwerpen. **Een vloeiende, aanpasbare en veranderlijke architectuur door gebruik en behoeftes van bewoners / gebruikers, is iets waar ik voor pleit in ons beroep.**

Project: Dynamic Thresholds
Student: Nick van Dijke
Begeleiding: Jackel Henstra (KAW architecten), Jan-Willem van Kuilenburg en Pieter Feenstra (MA+U)